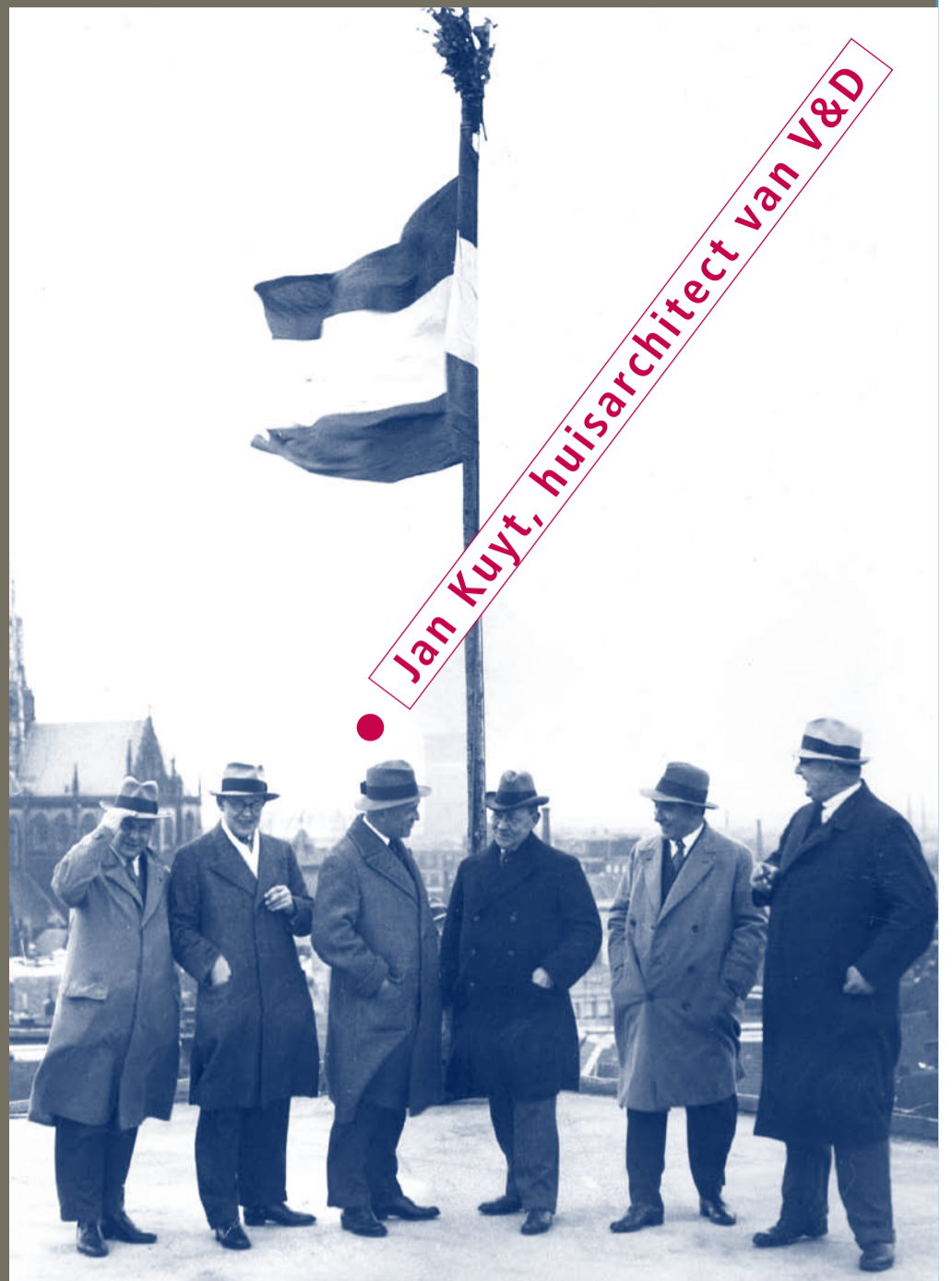

Jan Kuyt

Johannes Theodorus Aloysius Maria Kuyt werd op 27 juni 1884 in Amsterdam geboren als tweede zoon in een kinderrijk katholiek gezin. Zijn vader Wilhelmus Kuyt was grossier in koloniale waren, en zijn moeder Bernadina ter Meulen stamde van de bekende Rotterdamse manufactuursfamilie Ter Meulen. Kuyt bekwaamde zich in de bouwkunde, mogelijk samen met zijn toekomstige zwager Charles Estourgie, die de Industrieschool van de Maatschappij voor den Werkenden Stand in Amsterdam bezocht, kweekplaats van vele later vooraanstaande architecten. Hij trouwde in 1914 met Anna Tissot van Patot, dochter van een winkelier in herenconfectie. Haar oudere zuster Elisa was al eerder getrouwd met bovengenoemde Estourgie, toentertijd werkzaam bij het vooraanstaande bureau van Ed. Cuypers.

Op jonge leeftijd werd Kuyt in 1906 lid van het Genootschap Architectura et Amicitia (A et A), dat een belangrijk aandeel had in de architectuurvernieuwing in de eerste decennia van de twintigste eeuw. Kuyt werd tot de vooruitstrevende katholieke architecten gerekend. Zijn werkzame leven valt deels samen met de opkomst en de neergang van het expressionisme in de Nederlandse architectuur, ook bekend onder de naam Amsterdamse School. Kuyt verwerkte elementen van de Amsterdamse School, maar later ook van de Art Deco en de Nieuwe Zakelijkheid in zijn ontwerpen. Het eigen idioom dat hij zo ontwikkelde, wordt wel zakelijk expressionisme genoemd. Werden zijn gebouwen door het publiek zeer gewaardeerd, bij stijlzuivere beoordelaars had hij geen goede pers, reden dat weinig over zijn werk is geschreven. Daar droeg toe bij dat hij bij een revolutionaire reorganisatie van het genootschap A et A in 1917 niet bij de zelfbenoemde voorhoede van afgevaardigde leden werd ondergebracht.

hoogste punt bereikt V&D Haarlem, 1932.

Gezien zijn katholieke achtergrond en de culturele scheiding die de verzuiling in die tijd inhield, is het niet verwonderlijk dat Kuyts opdrachten vooral van katholieke ondernemers en religieuze instellingen afkomstig waren. Aanvankelijk waren dit vooral winkeliers in de kledingbranche. Vanaf midden jaren twintig nam zijn werk voor Vroom & Dreesman in omvang sterk toe. Toch was hij daar zeker niet van afhankelijk, want Kuyt had een afwisselend opdrachtenpakket, dat bankfilialen, villa's, scholen, kerken, kloosters en de Fordfabrieken aan de Hemweg in Amsterdam omvatte. Ook in de Amsterdamse volkshuisvesting was Kuyt actief; hij ontwierp diverse woningblokken voor de woningbouwvereniging Dr. Schaepman.

Jan Kuyt woonde zijn hele leven in Amsterdam. Hij overleed op 9 februari 1944 en werd op de R.K. begraafplaats Buitenveldert begraven.

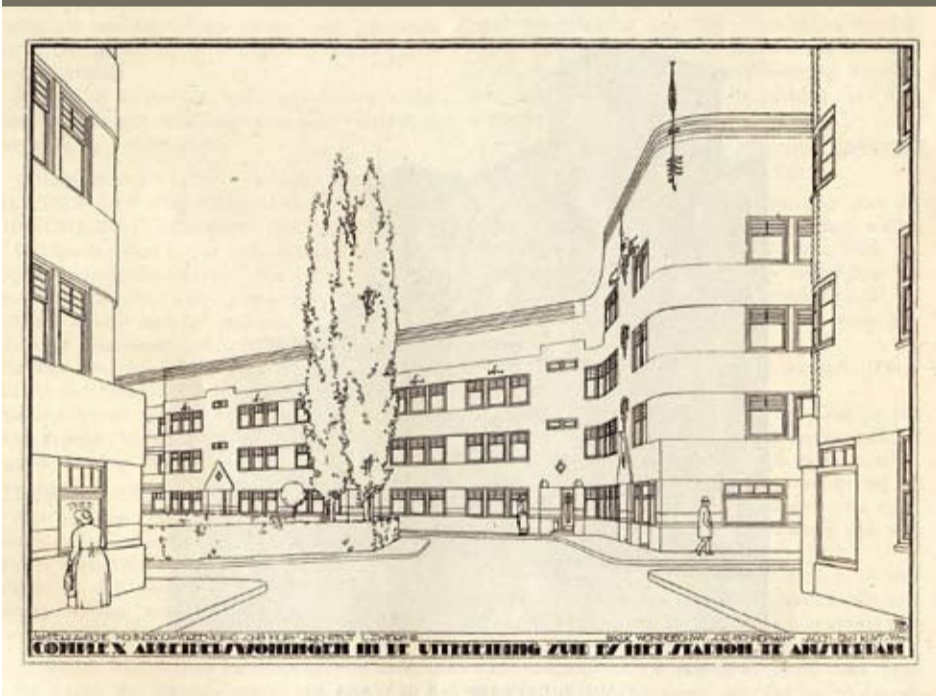

Onze Lieve Vrouwe Geboortekerk, Halfweg, 1929

Jan Kuyt

Het voormalige gebouw van Vroom & Dreesmann, aan de kruising van de Brammeler- en Korte Hengelosestraat in Enschede is na jaren van verloedering grondig gerenoveerd en als Werkplein in gebruik genomen. Het gebouw uit 1939 is thans Rijksmonument. De architect was Jan Kuyt Wzn (1884-1944), die vóór de Tweede Wereldoorlog een groot aantal vestigingen van Vroom & Dreesmann bouwde. Aanleiding voor het Architectuurcentrum Twente om aandacht te schenken aan deze voor velen onbekende architect.

ontwerp arbeiderswoningen Stadionbuurt Amsterdam, 1921

V&D Utrecht, Lange Vliestraat

restauratie Begijnhofkapel, Amsterdam, 1929

bankgebouw Kloveniersburgwal, 1920

Enschede | 1939

Korte Hengelosestraat-Brammelerstraat,
in gebruik als Werkplein

Enschede was een van de laatste V&D vestigingen die Kuyt bouwde. De betonconstructie, die in eerdere vestigingen als Den Haag niet zichtbaar was, komt in de gevel nadrukkelijk naar voren. Ook de toepassing van dunne stalen raamprofielen geeft aan dat Kuyt moeiteloos de stap naar een nieuwzakelijke architectuur had gezet, al behield hij typische decoratieve elementen als het gebrandschilderde glas in het trappenhuis. De verticale geleiding van deze raampartij grijpt terug op de gevel aan het Spui in Den Haag van tien jaar eerder, al is de detaillering veel strakker geworden. De horizontale werking van de lange gevel aan de Brammelerstraat wordt versterkt door de omgaande betonnen luifel boven de tweede verdieping.

V&D, een warenhuis dat werkt

Jan Kuyt (1884-1944) huisarchitect van V&D

Amsterdam | 1932-1934

Rokin-Kalverstraat in Amsterdam, in gebruik als V&D

Het plan voor een aanzienlijke verbreding van het pand aan het Rokin/Kalverstraat, zoals te zien op de tekening, werd maar ten dele gerealiseerd. Op de foto is aan de rechterzijde nog een deel van het door architect A. Caron ontworpen warenhuis uit 1912 te zien. De geplande uitbreiding had moeten doorlopen tot aan de twee halsgevels.

Jan Kuyt (1884-1944) huisarchitect van V&D

Amersfoort | 1934

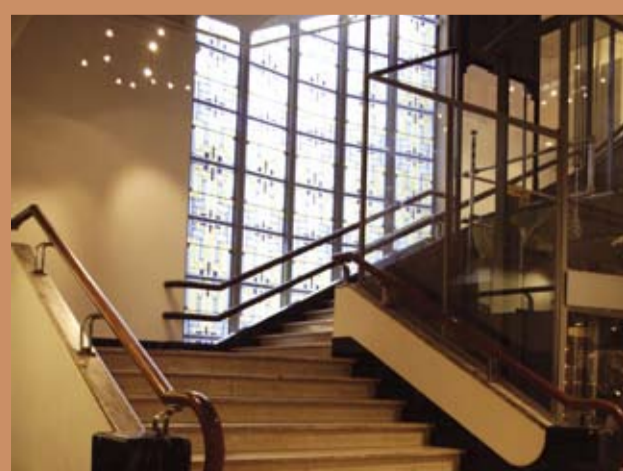
Utrechtsestraat, in gebruik als V&D

Enkele jaren geleden zijn het glas in lood in het trappenhuis en de prachtige lichtkoepel gerestaureerd. Een andere bijzonderheid van deze vestiging is dat er tot in de jaren '60 medewerkers van de vestiging intern waren. Boven in het gebouw waren de slaapzalen gelegen.

Jan Kuyt (1884-1944) huisarchitect van V&D

V&D, een warenhuis dat werkt

Den Haag | 1930

het Spui-Spuistraat, thans kantoorruimte

De verbouwing -in feite nieuwbouw- van de bestaande vestiging van V&D aan het Spui en de Spuistraat in Den Haag in 1930 leek wel een antwoord op de uitbundig vormgegeven Bijenkorfvestiging in Den Haag van architect Piet Kramer (1926).

Warenhuis de Bijenkorf bediende overigens een ander chiquer publiek en vormde geen echte concurrentie voor Vroom en Dreesmann. Toch werd het volledig verbouwde pand zeer luxe uitgevoerd. De sterk verticaal gelede bakstenen gevel aan het Spui had een plint van graniet. De passage die naar de Spuistraat voerde was met travertin bekleed. In de gevel aan het Spui waren de lange ramen voorzien van glas in lood en was uitgebreid bouw-beeldhouwwerk aangebracht.

Hiervoor schakelde Kuyt de beeldhouwers W.C. Brouwer, A. Termote en H. van Remmen in, leden van het Genootschap van R.K. kunstenaars.

V&D, een warenhuis dat werkt

Jan Kuyt (1884-1944) huisarchitect van V&D

Dordrecht | 1931

Voorstraat, in gebruik als V&D

In 2000-2001 is de gevel van het gebouw gerestructureerd als onderdeel van de verbouwing van het huidige V&D warenhuisblok. Het warenhuisblok vormt een belangrijke schakel in de overgang van de fijnmazige historische binnenstad naar een nieuw blok met winkels en woningen.

V&D, een warenhuis dat werkt

Jan Kuyt (1884-1944) huisarchitect van V&D

Haarlem | 1933

Grote Houtstraat, in gebruik als V&D

Is in Den Haag de Amsterdamse school invloed nog duidelijk aanwezig, bij de vestiging in Haarlem is daarvan geen sprake meer. Hier overheersen de horizontale geleding van de zeven bouwlagen en de verticale verspringing op de hoek met de Gierstraat - waar een bestaand klein winkelpand in de bouwmasa werd opgenomen - het beeld. Vooral de afwisseling van gele baksteen met speklagen van natuursteen accentueert het horizontale karakter. De bovenlichten van de kozijnen zijn in kleurrijk gebrandschilderd glas uitgevoerd. De raampartij waarmee het trappenhuis wordt aangelicht is weer een verticaal accent en loopt over vier verdiepingen door. De grote vide met lichtkap werd in de jaren zestig dichtgezet.

De glazen torenopbouw komt ook op andere gebouwen uit die tijd voor, ondermeer bij het Telegraafgebouw van F. Staal en G.J. Langhout in Amsterdam, en gebouw De Volharding van J.Buijs in Den Haag. V&D Haarlem was de laatste vestiging die zo rijk werd gedetailleerd. De economische crisis werd inmiddels voelbaar. Vestigingen als Amersfoort, Maastricht en Utrecht (Lange Viestraat) werden veel simpeler vormgegeven, waarbij een grote horizontale raampartij de gevel domineerde.

Jan Kuyt (1884-1944) huisarchitect van V&D

Maastricht | 1932

Grote Staat, in gebruik als V&D

Onlangs is de voorgevel gedeeltelijk vernieuwd naar ontwerp van Rijnbout van der Vossen Architecten. In het interieur is, behalve het trappenhuis, niets meer dat herinnert aan het ontwerp van Kuyt. Tijdens een renovatie is het interieur geheel vervangen door een ontwerp van Jan des Bouvrie.

Jan Kuyt (1884-1944) huisarchitect van V&D

